

Anton Vavrinec Ottmayer – administrácia, advokácia a vzdelávanie

Ivan Halász

Ludovika University of Public Service, Faculty of Governance and International Studies – HUN-REN Centre for Social Sciences
Kontaktní e-mail: halasz.ivan@tk.hu

Anton Vavrinec Ottmayer – Administration, Advocacy and Education

Abstract:

The study deals with an important Slovak lawyer, university lecturer and writer Anton Vavrinec Ottmayer who lived and worked in the capital of the Hungarian Kingdom for the first two thirds of the 19th century. The paper deals mainly with the lesser-known aspects of his career, in particular his scientific career within the Faculty of Law, where he was Dean for two years (1832–1834). He lectured on statistics, mining law and also published on the law of substitution. His literary works were written in Slovak, his professional legal works in Latin and German. In addition, he worked as an attorney and agent (lawyer) at the military court. In 1849 he was accused of insulting the majesty by the Austrian authorities, he was convicted and spent one year in prison. This put an end to his previous university career and he therefore started his own business. His aim was to build a waterworks in Pest. His activities were not always successful, he lost his house at auction and tax lawsuits were also brought against him. To this day, it is not entirely clear exactly when he died. Ottmayer's life well documents the developments of Hungarian capital, the existential dilemmas, professional and political challenges for lawyers at the time. It also documents the university world and the professional issues that resonated in the professional press of the first half of the 19th century.

Keywords: administration; advocacy; repressions; university

Kľúčové slová: administrácia; advokácia; represie; univerzita

DOI: 10.14712/2464689X.2024.12

Financovanie: Projekt č. TKP2021-NKTA-51 bol realizovaný s podporou poskytnutou Ministerstvom kultúry a inovácií Maďarska z Národného fondu pre výskum, vývoj a inovácie, financovaného v rámci schémy financovania TKP2021-NKTA (Project no. TKP2021-NKTA-51 has been implemented with the support provided by the Ministry of Culture and Innovation of Hungary from the National Research, Development and Innovation Fund, financed under the TKP2021-NKTA funding scheme).

Úvod

Jednou z dnes už pomerne zabudnutých, pritom vo svojej dobe dôležitých postáv slovenského kultúrneho verejného života 19. storočia bol Anton Vavrínek Ottmayer, rodák zo Žiliny v Trenčianskej stolici,¹ ktorý strávil väčšinu svojho života v Budíne a Pešti. Tu vytvoril svoje literárne dielo a zároveň dosiahol aj pomerne slušnú právnickú a univerzitnú kariéru, ktorú však zlomili revolučné udalosti z rokov 1848/1849. V rokoch 1832/1833 bol dokonca jeden čas aj dekanom tamojšej právnickej fakulty Uhorskej kráľovskej vedeckej univerzity, ktorá sa spomína aj ako Univerzita Petra Pázmánya (t. j. predchodkyne dnešnej Univerzity Eötvösa Lóránda, ELTE). Napriek svojim predchádzajúcim úradným pozíciám sympatizoval s uhorskou revolúciou, jej programom a bojom za slobodu krajiny. Neskôr sa pustil do podnikania, v ktorom však nedosiahol významnejší úspech.

Napriek dôležitému miestu Ottmayera v rámci predštúrovskej slovenskej literatúry, skoro všetky jeho maďarské a slovenské životopisy uvádzajú len dátum a miesto jeho narodenia: 23. august 1796, Žilina. O čase a mieste jeho skonu však väčšinou mlčia. Len v jednom prameni sa spomína, že zomrel okolo roku 1870.² Zatiaľ sa túto informáciu z iných zdrojov nepodarilo potvrdiť ani vyvrátiť.

V súčasnosti hlavný odborník na Ottmayerov život a literárne dielo profesor Miloslav Vojtech z Komenského univerzity v Bratislave súčasne poznatky literárnej histórie o jeho živote sumarizoval nasledovným spôsobom: „Z biografických údajov A. Ottmayera je známych len niekoľko skutočností a informácie o jeho živote skôr nachádzame roztrúsené vo viacerých prameňoch dotýkajúcich sa literárneho a kultúrneho života prvej polovice 19. storočia. Narodil sa 23. augusta 1796 v Žiline, kde pravdepodobne aj získal základné vzdelanie. Študoval na právnickej fakulte v Pešti a po štúdiách pôsobil ako právnický koncipient v Žiline. Od roku 1822 pôsobil ako profesor právnickej fakulty na univerzite v Pešti. Prednášal štatistiku a banské právo, v rokoch 1832 – 1833 zastával funkciu dekana fakulty peštianskej univerzity. Pôsobil aj ako advokát, cenzor kníh a úradník miestodržiteľskej rady v Budíne. Ako člen pešťbudínskoho okruhu slovenských katolíckych vzdelancov sa aktívne zapájal do rôznych kultúrnych, organizačných a vydavateľských aktivít pešťbudínskoho centra mladobernolákovského hnutia. Detailnejšie sú známe najmä jeho aktivity súvisiace so založením a činnosťou spolku milovníkov reči a literatúry slovenskej. Spolu s M. Hamuljakom, M. Sucháňom, J. Kollárom, J. Bernolákom, J. Koišom a J. Herkeľom patrí k siedmim zakladajúcim členom spolku, ktorý mal fungovať na účastinnom základe, a signoval aj jeho stanovky z 1. augusta 1834. Spolok mal ambíciu preklenúť konfesijné a jazykové rozdelenie slovenského národnoobrodeneckého hnutia spojením katolíckych bernolákovcov s evanjelikmi (používajúcimi ako literárny jazyk češtinu) na čele s J. Kollárom. V roku 1839 A. Ottmayer vykonával funkciu predsedu tohto spolku. Bol aj uznávaným odborníkom v oblasti hospodárskych a právnych vzťahov v obchode a vynikajúcim znalcom uhorského zmenkového práva (Bianchi, 1967). Do nemčiny preložil uhorský zmenkový zákon a bol autorom viacerých právnych spisov, ktoré vyšli tlačou v latinčine, nemčine a maďarčine v rokoch 1829 – 1848 v Pešti a Budíne. J. Kollár

¹ Ottmayer sa narodil v rodine miestneho učiteľa Karola Ottmayera a Anny Pilissovej. Mal dvoch bratov. Vlastnú rodinu si podľa všetkého nezaložil. Pozri *Biografický lexikon Slovenska VII. O – Q*. Martin: SNK – Národný biografický ústav, 2020, s. 138. Rodičia kúpili vcelku honosný meštiansky dom v centre mesta, na ktorom sa dnes nachádza pamätná tabuľa. Neskôr ho synovia po smrti svojho otca predali.

² MATULA, V. – VOZÁR, J. *Dejiny Slovenska II. (1526 – 1848)*. Bratislava: Veda, 1987, s. 653.

uvádza A. Ottmayera ako jedného z prispievateľov do *Národných zpievaniek* (1834 – 1835). V Zore z roku 1840 mu J. Hollý dokonca venoval samostatnú ódu s názvom *Na Antoňa Ottmajera (Čo je ľudský život)*³ a jeho meno sa nachádza aj v zozname odberateľov a predplatiteľov prvého ročníka almanachu *Nitra* (1842). Jednou z posledných informácií zo života A. Ottmayera je údaj, že v roku 1849 bol pre urážku kráľa odsúdený na ročné väzenie. Jeho ďalšie osudy po roku 1849 nie sú známe. Nie je presne známy ani dátum jeho smrti.⁴

Ambíciou nasledovnej publikácie je doplniť niektoré životopisné údaje o Ottmayerovi a to predovšetkým, ako o právnikovi, univerzitnom pedagógovi a spoločensky aktívnym obyvateľovi uhorského hlavného mesta. Väčšinou pôjde o jeho pôsobenie v rámci právnickej fakulty, vo sfére advokácie a vojenskej justície, ako aj o udalosti z obdobia po revolučnom roku 1848/1849, keď sa jeho stopa a osobnosť z pohľadu slovenskej literárnej histórie postupne začala strácať.

Príchod do hlavného mesta a univerzitná kariéra

Najprv niekoľko doplňujúcich slov k jeho predrevolučnej životnej dráhe. Podľa žilinských údajov, ktoré odzneli v miestnej tlači pri odhalení jeho pamätnej tabule na dome, kde vyrastal,⁵ svoje úplne prvé praktické právnické kroky po peštianskych štúdiách ukončených v roku 1817, Ottmayer urobil ešte v Žiline. Tam, kde do roku 1822 pôsobil ako advokátsky osnovník⁶ a neskôr advokát. V spomínanom roku 1822 prešiel do Pešti, kde pokračoval v advokácii a začal vyučovať na univerzite, na ktorej predtým získal diplom.⁷

Právnická fakulta Uhorskej kráľovskej vedeckej univerzity, ktorú ešte v roku 1635 založil uhorský arcibiskup a primas Péter Pázmány v rámci svojej protireformačnej politiky v Trnave, vznikla až v roku 1667. Tu pôsobila do roku 1777, keď bola z rozhodnutia Márie Terézie presťahovaná do Budína a potom v roku 1834 do dynamicky sa rozvíjajúcej Pešti.⁸

Ottmayer študoval a vyučoval v období panovania cisára a kráľa Františka, ako aj neskoršieho panovníka Ferdinanda V. Išlo o obdobie francúzsko-rakúskych vojen a potom konzervatívneho byrokratického absolutizmu zameraného na spomalenie príliš rýchleho politicko-spoločenského vývoja. Hlavný rámec vtedajšieho vzdelávacieho procesu predstavovalo druhé nariadenie *Ratio Educationis* z roku 1806, ktorého ustanovenia platili do roku 1848.

Nový poriadok ponechal v Uhorsku v platnosti už od čias Márie Terézie existujúcu dvojkoľajnosť právnického vzdelávania. Právnickú kvalifikáciu bolo možné jednak získať

³ HOLLÝ, J. *Dielo I*. Bratislava: Tatran, 1985, s. 310 – 313.

⁴ VOJTECH, M. Podoby slovenského biedermeieru v prózach Antona Ottmayera. *Litikon, Časopis pre výskum literatúry*, 2019, roč. 4, č. 1, s. 9 – 28. [online]. Dostupné na: https://litikon.files.wordpress.com/2020/04/litikon-2019-1_web_.pdf. Tento podrobný a rozsiahly citát naproti originálnemu článku neuvádza poznámky pod čiarou, ktoré jeho autor prirodzene uviedol.

⁵ Išlo o dom číslo 9. na Marianskom námestí v centre mesta, ktorý rok po Antonovom narodení kúpili jeho rodičia.

⁶ V meste odhalili pamätnú tabuľu venovanú ďalšiemu významnému Žilinčanovi. *Radničné noviny mesta Žilina*, 2018, č. 36, február, s. 6.

⁷ *Biografický lexikon Slovenska VII. O – Q*, s. 138.

⁸ LACLAVÍKOVÁ, M. – ŠVECOVÁ, A. *Dejiny právnického vzdelávania na Trnavskej univerzite v Trnave*. 2. doplnené a prepracované vydanie. Praha: Leges, 2021, s. 82 – 83.

na právnickej fakulte budínskej, neskôr peštianskej univerzity, a jednak na právnických akadémiách v jednotlivých významnejších mestách krajiny.⁹ Univerzitné štúdium vtedy zredukovali zo štyroch rokov na tri roky, ale aj tak bolo ešte stále o rok dlhšie ako dvojročné štúdium na právnických akadémiách. Absolvovanie oboch ustanovizní oprávňovalo poslucháčov na zastávanie tých istých pozícií, hoci univerzitná ponuka bola širšia a príprava dlhšia. Doktorský titul bolo možné získať len univerzitným štúdiom, ale tento titul bol dôležitý viac-menej len z pohľadu akademickej, a nie úradnej alebo praktickej kariéry.¹⁰

Panovník František celkovo preferoval viac prípravu praktických a praktizujúcich právnikov potrebných pre štátny aparát, než teoretikov. V tomto období zároveň existovala tendencia zblížovať rakúske a uhorské právnické vzdelávanie a urobiť ho viac-menej prestupným. Hlavným vzorom právnického vzdelávania bola teda viedenská univerzita, ktorá však bola personálne aj odborne na inej úrovni, než personálne podvýživená budínska a potom peštianska univerzita.

Uhorské právnické vzdelávanie stále ešte prebiehalo prevažne v latinskom jazyku, v ktorom sa až do revolúcie pripravovali osnovy aj učebnice. Postupne do výuky začala prenikať aj nemčina a maďarčina, ktorú presadzovali aj zákony z roku 1790 (a neskôr), ale vedenie univerzity a fakulty v tomto smere až do roku 1848 vôbec nebolo veľmi proaktívne. Výhrady malo hlavne voči redukcii predmetov v dôsledku zmeny štvorročného štúdia na trojročné a profesori nechceli strácať čas ešte aj na výuku nového jazyka. Jeho zvládnutie chceli ponechať hlavne na študentov v rámci predchádzajúcich štúdií alebo neskoršej praxe. V tomto období zloženie pedagogického zboru, ako aj študentov bolo etnicky pomerne pestré a zodpovedalo multietnickému charakteru Uhorska a Pešť-Budína. Ottmayer preto vôbec nebol vo svojom období jediným pedagógom ovládajúcim slovenčinu.¹¹

V 20. a 30. rokoch 19. storočia mala právnická fakulta pomerne veľké personálne problémy, ktorých príčina spočívala jednak v nedostatku kvalifikovaných pedagógov, a jednak vo veľmi pomalom a byrokratickom procese menovania nových profesorov. Riadnych a mimoriadnych univerzitných profesorov menoval na základe konkurzu vždy panovník, predtým sa však k personálnym návrhom okrem univerzitných orgánov vyjadrovala aj Miestodržiteľská rada a Dvorská kancelária. František sa nerozhodoval ľahko, veľký dôraz kládol na politickú spoľahlivosť, ako aj morálnu bezúhonnosť kandidátov.¹² Občas

⁹ Išlo o nasledovné mestá: Bratislava (vtedy ešte skôr Prešporok), Košice, Ráb (Győr), Veľký Varadín (Nagyvárad) a Záhreb. Pozri ECKHART, F. *A Jog- és Államtudományi Kar története. 1667–1935. (Dejiny Fakulty práva a štátovedy. 1667 – 1935.)* Budapest: Magyar Királyi Egyetemi Nyomda, 1936, s. 254.

¹⁰ *Tamže*, s. 240 a 250 – 251.

¹¹ Po slovensky v tých časoch na fakulte vedel určite aj priateľ a korešpondujúci partner Františka Palackého, neskôr univerzitný profesor Anton (Antal) Virozsil (1792 – 1868) pôvodom z Banskej Štiavnice, ako aj Peter Tipula (1794 – 187?) z Košíc. ECKHART, *op. cit.*, s. 293. Ich politické postoje a univerzitná kariéra sa značne líšili. Virozsil bol stúpencom Habsburgovcov a zastával vedúce postoje v časech neoabsolutizmu (<https://konyvtar.parlament.hu/virozsil-antal>), Tipula bol za svoje revolučné postoje neskôr uväznený a ani po roku 1860 sa nedokázal vrátiť na fakultu. Pozri <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/t-ty-780F8/tipula-peter-78279/>. Od konca roku 1821 na fakulte kamealistiku, politické vedy a zmenkové právo vyučoval aj Štefan Ďurian (István Gyurián) (1761 – 1848) z Trenčianskej stolice. Oznámenie o jeho smrti vydané v Bratislave však bolo napísané po maďarsky. <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-irok-elete-es-munkai-szinnyei-jozsef-7891B/g-85677/gyurian-istvan-87CFA/>.

¹² ECKHART, *op. cit.*, s. 276.

osobne zmenil poradie jemu odporúčaných troch osôb a pomerne často vymenovanie aj odkladal na neurčito. V časoch Ottmayerovho aktívneho pôsobenia na fakulte preto boli aj také obdobia, keď jej riadne vymenovaný profesorský zbor pozostával z troch-štyroch profesorov.¹³

Skoro všetci profesori boli relatívne vysokého veku a väčšina z nich mala viac ako 60 rokov. Predtým mnohí z nich pôsobili na právnických akadémiách, čiže mali doktorát aj pedagogickú prax, avšak s publikáciami na tom viacerí z nich boli zle. Zväčša pochádzali z úradníckych a meštianskych rodín, avšak panovník viacerých profesorov za zásluhy časom povýšil do šľachtického stavu.¹⁴

Hoci počet povinných prednášok nebol nejako zvlášť vysoký (zväčša išlo o 9 hodín týždenne) a vyučovala sa jedna prednáška pred obedom a druhá popoludní, dozorné orgány vyžadovali od pedagógov pomerne presnú, predpismi zviazanú výuku a nepozerali sa dobre na vynechané hodiny a nedisciplinovanosť. Panovník aj štát na profesorský zbor nazeral ako na štátnych úradníkov, ktorí skoro ku všetkým svojim aktivitám potrebovali vyššie povolenie.¹⁵

S takým malým pedagogickým zborom, ktorí predstavovali panovníkom riadne vymenovaní profesori by nebolo možné učiniť zadosť týmto požiadavkám. Vzniknutá situácia sa preto riešila s pomocou zastupujúcich pedagógov, náhradníkov, ktorí síce tiež boli doktori práva, ale neboli vymenovaní profesori. To bol aj prípad Antona Ottmayera, ktorý nikdy nebol riadnym ani mimoriadnym profesorom právnickej fakulty, výuku vždy realizoval popri iných (slobodných) povolaniach (t. j. advokácii), zároveň tu však zastával vedúcu funkciu dekana. Pre pochopenie celej konštrukcie sa treba pozastaviť nad vtedajšou univerzitnou a fakultnou štruktúrou.¹⁶

Na čele univerzity stál predseda alebo prezident, ktorý koordinoval činnosť viacerých fakúlt. Fakulty viedli dekáni a pedagógmi zvolené rady, tie však postupne strácali svoje právomoci. Naopak, od roku 1820 radikálne narástla váha novej funkcie riaditeľa fakulty, ktorá bola v Uhorsku zavedená podľa rakúskeho (viedenského) vzoru. Predsedom univerzity vymenovaný riaditeľ, ktorý však musel mať dôveru štátnych orgánov, mal hlavnú zodpovednosť za vedeckú a pedagogickú činnosť, kontroloval dodržiavanie pracovnej morálky, politickú bezúhonnosť, učebné osnovy, povoloval nové katedry, vypisoval konkurzy a taktiež mal za úlohu zabrániť tomu, aby sa učitelia odklonili od predpísaných osnov, učebníc a povolených názorov. Pomerne často mal navštevovať hodiny, sledovať stav a nálady študentov.¹⁷

Dekani prirodzene za takýchto podmienok museli stratiť na svojej váhe. Z dnešného pohľadu v ich rukách zostali predovšetkým disciplinárne záležitosti študentov, čo vzhľadom na nedisciplinovanosť uhorských študentov nebola príliš vďačná úloha. Dekani organizovali aj prijímacie skúšky, v rukách mali niektoré kvalifikačné konania a zúčastňovali sa skúšok s cieľom zabrániť jednostrannosti. Väčšina pedagogického zboru tieto reformy odmietala a otvorene voči nim protestovala v podobe rozličných podaní. Vymenovanie riaditeľov však bol vyšší príkaz, ktorý nebolo možné ignorovať. Starý a skúsený predseda

¹³ *Tamže*, s. 273 – 274.

¹⁴ *Tamže*, s. 254 – 296.

¹⁵ *Tamže*, s. 273 – 276.

¹⁶ *Tamže*, s. 273 – 277.

¹⁷ *Tamže*, s. 274 – 277.

univerzity József Ürményi sa napätie pokúšal riešiť vymenovaním starých a skôr pasívnych riaditeľov na čelo fakúlt, avšak viacerí z nich čoskoro zomreli alebo s konečnou platnosťou odišli do dôchodku.¹⁸

Nasledujúcim problémom a jablkom sváru s viedenskými úradmi a Štátnou radou bol aj predpis, ktorý zakazoval za dekanov zvoliť riadne vymenovaných univerzitných profesorov. Tí sa totiž mali venovať hlavne výuke a iným povinnostiam, ktoré na nich štát uložil. Vedenie fakúlt sa preto vyberalo spomedzi tzv. do zväzku fakulty prijatých doktorov (*doctores gremiales* alebo *collegiati*).¹⁹ Proces ich prijímania sa konal na vlastnú žiadosť, rozhodovali o ňom fakultné volené orgány a platili sa tu aj poplatky. Takto integrovaní doktori už oddávna mohli mať prednášky, teda mohli vyučovať, zúčastňovať sa zasadnutí univerzitných orgánov a zastávať univerzitné funkcie. Za doktorov museli byť prijatý dokonca aj vymenovaní profesori, len potom mohli začať prednášať.²⁰

Pre vyššie uvedený zákaz do vedúcich funkcií zvoliť riadnych alebo mimoriadnych profesorov, ktorého sa panovník František pridržiaval až do konca svojho života v roku 1835, sa vedúci činitelia fakulty volili práve z tejto doktorskej kategórie. Profesorský zbor túto politiku kritizoval a loboval za jej zmenu, ale k tomu došlo až za nového panovníka Ferdinanda V. Niektorí členovia Štátnej rady vo Viedni za úsilím vymenovaných profesorov videli jednoducho len snahu zvýšiť si príjmy. Dekani a iní hodnostári vtedy síce nemali stabilný plat, ale prináležali im určité procesné poplatky (tzv. *Gradus-Taxen*). Zastupujúci pedagógovia od Miestodržiteľskej rady dlho dostávali štvrtročne plat len za odučené hodiny, neskôr (od roku 1835) ich však začali platiť aj v prázdninových mesiacoch, keď už neučili.²¹ Avšak len z tohto príjmu sa nedalo vyžiť. Pritom od zástupcov očakávali nielen výuku, ale aj participáciu na udržiavaní disciplíny a poriadku medzi študentami. Do ich výberu sa pokúšali hovoriť okrem riaditeľa fakulty aj volené orgány. Zväčša vyberali ľudí z praxe – advokátov, prokurátorov, sudcov, prípadne šafárov z väčších veľkostatkov.²²

Ottmayerovo meno sa medzi kandidátmi na dekana prvýkrát objavilo v zozname, ktorý si o osobách vhodných pre dekanú funkciu v školskom roku 1825/1826 vyžiadala Miestodržiteľská rada. Do úvahy prichádzali prirodzene len právnici prijatí za doktora na fakulte. Zoznam obsahoval päť mien z Budína a deväť mien z Pešti. V druhej kategórii na šiestom mieste bol uvedený advokát Anton Ottmayer a to s poznámkou, že nemá úrad, teda ani plat, pričom ten nezabezpečuje ani pozícia dekana. Na listine sa nachádzalo ešte meno ďalších troch advokátov, jedného kňaza a viacerých štátnych a hospodárskych úradníkov. Medzi Budínčanmi prevažovali miestodržiteľskí a komorskí úradníci.²³

V tomto kole Ottmayer ešte neuspel, lebo dekanom sa stal advokát a podprokurátor Peštianskej stolice József Havas, ktorý tento post zastával celých päť rokov.²⁴ Dekanom sa Ottmayer stal v roku 1832. Zápis o voľbách v rámci univerzitnej rady zo dňa 8. – 9. augusta ho spomínal ako vedca, doktora práv, advokáta a zároveň vymenovaného (*decretalis*)

¹⁸ *Tamže*, s. 278 – 281.

¹⁹ *Tamže*, s. 300 – 301.

²⁰ *Tamže*, s. 297.

²¹ *Tamže*, s. 295 – 296.

²² *Tamže*, s. 289.

²³ *Tamže*, s. 304 – 305.

²⁴ *Tamže*, s. 305.

prokurátora vojenského súdu pri uhorskom hlavnom veliteľstve v Budíne.²⁵ Všetky tieto pozície teda zastával ešte pred svojim dekanským obdobím a práve oni mu zabazpečovali živobytie.

Meno Ottmayera, ktorý pre uhorské vládne orgány pracoval od roku 1827, bolo uvedené aj v zozname osôb, ktoré pracovali pre Cisárske a kráľovské Hlavné veliteľstvo (*General-Commando*) v Budíne. Habsburské ozbrojené sily mali totiž na území Uhorska a pridružených krajín päť takýchto veliteľstiev: v Budíne, Záhrebe, sedmohradskom Sibiu, v Temešvári na juhu krajiny a nakoniec aj v pevnosti Pétervárad blízko Nového Sadu vo Vojvodine. Budínske vrchné veliteľstvo bolo zároveň aj hlavným. Pod vedením generála baróna Ignáca Lederera tam pracovalo niekoľko dôstojníkov, ako aj politických, proviantných a justičných úradníkov, expeditér, lekár, kňaz a nakoniec päť agentov pri vojenskom veliteľstve. Neboli to však agenti vrchného veliteľstva v súčasnom zmysle, ale skôr pridelení právnici pre justičné potreby. Ottmayer medzi nimi nebol jediným peštianskym advokátom. Aj spomínaná správa o jeho zvolení ho uvádzala ako vymenovaného prokurátora vojenského súdu v Budíne, čiže pôsobil tu vďaka svojmu právnickému vzdelaniu.²⁶

Ako už o tom bola reč vyššie, Ottmayer na právnickej fakulte pôsobil od roku 1822. Vyučoval štatistiku a banské právo, ale rozumel sa aj zmenkovému právu. V druhej polovici 20. rokov 19. storočia, keď mala fakulta len troch riadne vymenovaných profesorov, Ottmayer zastupoval profesora Martina (Mártona) Winklera (1759 – ?), ktorý patril medzi najstarších a nie vždy najpríjemnejších profesorov v Pešti. Výuka ho už príliš nezaujímala, bol často chorý a veľa času trávil vo svojom vinohrade. Okrem toho mal neustále spory s vedením fakulty a hlavne so zástupcom riaditeľa, podľa ktorého sa študenti od zastupujúceho Ottmayera naučili podstatne viac, ako od Winklera. Spory sa dokonca dostali aj pred Miestodržiteľskú radu.²⁷ Pravidelne začal na katedre štatistiky pôsobiť v roku 1827. Tu je však dôležité poznamenať, že Ottmayer sa nikdy nestal riadnym vymenovaným profesorom právnickej fakulty. Keď Winkler odišiel do dôchodku, riadnym profesorom banského práva sa stal Jozef Jurjevich zo Záhrebu, ktorý túto pozíciu zastával v rokoch 1830 až 1848. Výuke štatistiky sa začal venovať v roku 1845 a učil ju až do roku 1853.²⁸

Ottmayer v rámci fakulty patril medzi publikačne aktívnejších pedagógov. S jeho menom sa spájajú nasledovné odborné publikácie napísané po latincky alebo nemecky: *Conspectus et explanatio legum de summaria repositione perlatarum. Pestini, 1825.*, *Aliquid de indubia, statui conveniente, ac durabili universorum advocatorum i. Regni Hungariae partiumque eidem adnexarum provisione. Pestini. 1829.*, *Wechsel-Gesetz-Buch für das Königreich Ungarn und Nebenländer aus dem ungarischen Originaltexte getreu übersetzt. Ofen, 1840. (tri zväzky) a Ansichten über die neuen Creditgesetze Ungarns in praktischer Hinsicht. Ofen, 1840.*

Ottmayer ako univerzitný pedagóg a neskôr dekan v hlavnom meste krajiny nebol neznámou postavou, o čom svedčí viacero novinových a spomienkových záznamov. Občas sa dokonca zo svojej úradnej pozície dostal aj do zaujímavých a nepríjemných situácií, ktoré súviseli hlavne s jeho disciplinárnymi kompetenciami. Práve v období, keď začal zastávať funkciu dekana, došlo medzi študentmi k nepokojom pre proticholerové

²⁵ *Hazai s külföldi tudósítások*, 1832, 15. august, č. 13, s. 1.

²⁶ Pojem prokurátor vtedy nemal ešte ten jednoznačný význam, ako ho má dnes.

²⁷ *Tamže*, s. 285 – 286.

²⁸ *Tamže*, s. 672 – 673.

opatrenia a obmedzenia, ktoré s nimi súviseli. V tomto období mala ešte univerzita disciplinárnu a čiastočne trestnoprávnu jurisdikciu nad svojimi študentmi. To malo dopad aj na Ottmayera, ktorý bol dekanom celé dva roky. 1. júna 1832 totiž v meste došlo k úkladnej vražde profesora fitológie Constantina Haberleho. Z vraždy podozrievali jedného študenta medicíny, čo sa však neskôr ukázalo ako neodôvodnené podozrenie. V tejto veci v rámci univerzitetnej autonómie vyšetrovanie najprv viedli dvaja dekanı a to dekan príslušnej lekárskej fakulty Márton Csausz, a ako právnik aj dekan právnickej fakulty Anton Ottmayer. Jeho profilom síce nebolo trestné právo, ale mal skúsenosť ako agent vojenského súdu.²⁹

Ottmayer pôsobil na univerzite hlavného mesta v časoch, keď sa tam učilo predovšetkým po latincky a nemecky. Aj samotné mesto bolo vtedy ešte prevažne nemeckojazyčné. Jedným z hlavných Ottmayerových odborných projektov bol preto preklad prvého uhorského zmenkového zákona do nemčiny. Išlo o pomerne veľký počin, o ktorom referoval aj prestížny maďarský reformný časopis *Jelenkor* (Súčasnosť) vo svojom čísle z 10. októbra 1840. Pochvalu si zaslúžil aj rozsah diela – malo totiž tri zväzky.

V prvom, viac-menej právnehistorickom zväzku bola reč o predchádzajúcej situácii, právnej úprave, v druhom o materiálnom zmenkovom práve a v treťom o procesných predpisoch. Príloha obsahovala rozličné vzory a predlohy dokumentov. Nebol to teda len samotný preklad zákona, lebo Ottmayer ho doplnil aj o komentáre a poznámkový aparát. O záujme odbornej verejnosti svedčil fakt, že primerane zvykom vtedajšej doby sa na odber vychádzajúcej knihy predhlásilo, zaregistrovalo viac ako 700 predplatiteľov. Redakcia nezabudla vyzdvihnúť Ottmayerovu erudíciu a kompetentnosť v zmenkovom práve, lebo predtým 16 rokov pracoval na nemeckom súde, mal teda možnosť oboznámiť sa aj s praktickou stránkou danej problematiky.³⁰ Aj iné dobové tlačové orgány vyzdvihovali Ottmayerove praktické odborné skúsenosti, ktoré si získal ako praktizujúci advokát a hodnostár vojenského hlavného súdu.

Ottmayer, literatúra a slovenský kultúrny život v hlavnom meste

Ottmayer bol zároveň aj úradným cenzorom. Cez jeho ruky prešlo viacero maďarských aj súdobých slovenských diel. Jeho cenzorské aktivity spomínali vo svojich štúdiách významní maďarskí literárni historici a slavisti István Fried³¹ a László Sziklay.³² Cieľom danej publikácie však nie je venovať sa Ottmayerovým literárnym a kultúrnym aktivitám, ktoré sú v slovenskej literárnej histórii pomerne známe, ale niektoľko slov si predsa len zaslúžia.

Ottmayer bol totiž spolu s miestodržiteľským účtovným úradníkom Martinom Hamuljakom (1789 – 1859) jedným zo zakladajúcich členov *Spolku milovníkov reči a literatúry slovenskej* v hlavnom meste Uhorska. Väčšinu členov tohto budínskeho a čiastočne peštianskeho okruhu slovenských vzdelancov tvorili slovenskí katolíci zo severu krajiny, ktorí boli stúpecami jazykového úzusu vytvoreného Antonom Bernolákom koncom 18. storočia. Zväčša išlo o komorských úradníkov a pracovníkov Miestodržiteľskej rady,

²⁹ LENHOSSÉK, J. *Emlékszéd (Pamätná reč)*. Buda: Magyar Királyi Egyetem, 1864, s. 14.

³⁰ *Jelenkor*, 1840, č. 82, 10. október, s. 1.

³¹ FRIED, I. Ján Kollár a magyar környezetben (Ján Kollár v maďarskom prostredí). *REGIO*, 1993, roč. 4, č. 2, s. 149.

³² SZIKLAY, L. Pest-Buda többnemzetiségű irodalmi élete a XIX. század első felében (Mnohonárodnostný literárny život Pešt'-Budína v prvej polovici XIX. storočia). *Hungarológiai Értesítő (Hungarologický spravodaj)*, 1981, roč. 3, č. 1 – 2, s. 505.

ako aj o iných právnikov a advokátov hlavného mesta. Ako slovenskí katolíci sa pokúšali nadviazať taktiež kontakty s miestnymi evanjelikmi a spolupracovali aj s významným peštianskym kňazom a básnikom Jánom Kollárom.³³

Hoci hlavnou postavou tohto okruhu bol Martin Hamuljak pôvodcom z Oravy, kam sa po svojom penzionovaní v roku 1853 nakoniec aj vrátil, svoje miesto si tu zastal taktiež Ottmayer a to jednak pri zostavovaní osnov celého spolku, potom pri redigovaní almanachu *Zora* (1835 – 1840), ako aj lobovaní v prospech slovenských publikácií. Aj on samotný bol pred rokom 1848 literárne činný. Jeho prózy sa niesli prevažne v biedermeierovskom a sentimentálnom duchu.³⁴

Starší slovenský literárny historik Július Noge o nich napísal nasledovné: „Dnes Ottmayerove novely už nemožno zaradiť do ľudového či populárneho čítania, aj keď treba súhlasiť s poznámkou terajšieho editora, že ‚motiváciou a ladením sú adresované vtedajšiemu meštianskemu, prípadne pospolitému čitateľovi akiste aj so zámerom získať ho pre almanach (*Zora*) a nahradiť mu inojazyčné čítanie‘.“³⁵ Podľa práve citovaného vedca predstavuje toto literárne obdobie medzičlánok medzi klasicizmom a romantizmom, ale bez nejakého výraznejšieho teoretického ukotvenia.³⁶

Vo všetkých Ottmayerových novelách ide predovšetkým o problematiku lásky a jej potýkania sa s umelo nastrojenými prekážkami. Ich zápletky je skoro vždy podobná a dotýka sa spoločenských a majetkových nerovností, ktorú sú prekážkou pre dvoch zaľúbených mladých ľudí. Postupne sa však tieto prekážky stratia, vysvitne, že aktéri sú si spoločensky podobnejší, než ako sa pôvodne zdalo, a nakoniec sa prózy končia harmonicky.³⁷ Ako uvádza Noge „Na prastarú otázku literatúry ‚čo je to ľudské šťastie‘ Ottmayer odpovedá v podstate taktiež prastarým spôsobom: je v pracovitosti, vo vzájomnej láske, úprimnosti, statočnosti či stálosti, ale aj dobovo dost' prínačne už zdôrazňuje aj majetkové motívy. Ešte nie konfliktné, ešte iba ‚rozprávko‘ hladko a harmonicky, ale už s vedomím, že do meštianskej predstavy šťastia nedeliteľne patrí aj jeho materiálne zabezpečenie.“³⁸

Občas sa v Ottmayerových prózach objavujú aj právnici a súdne priestory, avšak tie nehrajú výraznú úlohu. V novele *Úprimná láska* (1839) je napríklad potrebná asistencia sudcov pri overovaní totožnosti hrdinov a ich tajomstva.³⁹ V novele *Stála láska* (1840) je zasa jedným z hlavných hrdinov mladý Václav, ktorý je povolaním právnik vyštudovaný v Prešporke a potom pôsobiaci u slúžneho v Trenčianskej stolici.⁴⁰

³³ HRIVNÁK, M. (ed.). *A budapesti szlovákok kulturális öröksége = Kultúrne dedičstvo budapeštianskych Slovákov. Az 1997. évi budapesti nemzetközi konferencia szöveggyűjteménye – Zborník materiálov vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou v Budapešti v roku 1997*. Budapest: Etnikum Kiadó, 1998, s. 35 – 40.

³⁴ VOJTECH, *op. cit.*, s. 9 – 28.

³⁵ NOGE, J. Ottmayerove sentimentálne novely. In: OTTMAYER, A. *Tajomná láska*. Bratislava: Tatran, 1980, s. 8.

³⁶ *Tamže*, s. 9.

³⁷ *Tamže*, s. 11 – 12.

³⁸ *Tamže*, s. 11 – 12.

³⁹ *Tamže*, s. 98 – 99.

⁴⁰ *Tamže*, s. 117.

Osudový zlom v rokoch 1848/1849

Ottmayer mal v časoch vypuknutia revolúcie už 52 rokov. Politicky ani vojensky sa podľa dostupných informácií výraznejšie neangažoval, aspoň o tom svedčia dejiny právnickej fakulty od Ferenc Eckharta. V revolučnom období sa vlastne na fakulte ani príliš veľa neučilo. Mnohí poslucháči vstúpili do armády alebo domobrany, aktívne sa všade politizovalo a hlavné mesto dvakrát zmenilo svojho pána. Po rakúsko-ruskom víťazstve sa začali previerky profesorov, ale v ich rámci sa Ottmayer nespomínal.⁴¹

Napriek tomu sa na jeseň 1849 začalo voči nemu súdne konanie. Profesor Vojtech na konci horeuvedeného dlhého citátu píše, že Ottmayer bol v roku 1849 pre urážku majestátu odsúdený na rok väzenia. Svoj trest si potom odsedel v moravskom Olomouci, lebo uhorské väznice vtedy už boli preplnené účastníkmi revolúcie a boja za nezávislosť krajiny. Neodsedel si však celý svoj trest, lebo nakoniec dostal milosť. Tento fakt oznámili verejnosti noviny *Magyar Hírlap* 13. júla 1850, v sobotu na prvej strane.⁴² Išlo o väčšiu amnestiu, ktorá sa týkala 109 osôb. Vo väzení teda Ottmayer strávil spolu 315 dní, čo vôbec nebolo málo.

Svoj návrat domov svojim spoluobčanom oznámil krátkou správou v novinách *Pesti Napló* z 25. júla 1850.⁴³ (Pesti Napló 1850) Po návrate z väzenia Ottmayer pravdepodobne už nemohol pôsobiť na univerzite. Nepriamo to vyplýva aj z toho, že neskoršie novinové správy o jeho aktivitách o ňom už hovorili ako o penzionovanom dekanovi právnickej fakulty a advokátovi.

Prečo sa už vekovo relatívne zrelý a politicky nie priveľmi angažovaný Ottmayer dostal do problémov? Podľa zachovaných súdnych spisov a zápisníc z októbra 1849 sa urážky majestátu dopustil v mesiacoch október, november a december v pohostinstve *Fortúna* v Budínskej pevnosti. V podstate tu išlo o budínske staré mesto v bezprostrednej blízkosti kráľovského zámku, okolo ktorého sa vtedy nachádzali rozličné vládne, finančné a komorské budovy. V pohostinstvách na ich okolí sa často stretávali štátni, mestskí a súkromní úradníci. Ottmayer okrem toho nebýval ďaleko, lebo dom mal v Kristíninom meste nachádzajúcom sa bezprostredne pod hradným kopcom.

Urážky majestátu druhého stupňa sa podľa súdnych spisov Ottmayer dopustil vymenovaním siedmich smrteľných hriechov habsburskej dynastie a narážkami na slabé schopnosti a slaboduchosť Ferdinanda V. Okrem toho podľa svedkov prehlásil, že by on sám rád obesil panovníka aj tri ďalšie arcikniežatá. Kriticky sa vyjadroval aj na adresu arcikňažnej Žofie, t. j. matky Františka Jozefa. Podľa svedkov viacerí návštevníci pohostinstva vtedy opustili zariadenie. Ottmayerovi priťažilo, že sa takýmto dehonestujúcim spôsobom o dynastii vyjadroval opakovane a pred verejnosťou. Naopak, poľahčujúcou okolnosťou bolo to, že po januári sa už k tejto veci nevyjadroval.⁴⁴

Obžalovaný síce popieral svoju vinu, ale zápisnica hovorila o tom, že svedectvá vypočutých svedkov potvrdili obžalobu. Medzi svedkami okrem majiteľov a personálu pohostinského zariadenia účinkovali zväčša úradníci rozličných úrovní: pracovník magistrátu

⁴¹ ECKHART, *op. cit.*, s. 390 – 391.

⁴² *Magyar Hírlap (Maďarský spravodaj)*, 1850, č. 202, 13. júl, s. 2 – 4.

⁴³ *Pesti Napló (Peštiansky denník)*, 1850, č. 113, 25. júl, s. 4.

⁴⁴ Dokumentácia k prvému rozsudku vo veci Antona Ottmayera (1849) sa nachádza Vojenskom archíve Vojenského ústavu a múzea Ministerstva obrany v Budapešti, pod značkou: HM HIM HL IV. 7. Pesti cs. kir. hadbírószág (Cis. a kr. vojenský súd) 1849-2/359., ill. 1853-8/26.

Joseph Pálffy, komorský úradník Augustin Vitholm, pokladník Franz Maierhofer, účtovní radcovia Alois Ercsy a Martin Hamuljak, ako aj lekár Leonhard Nehr. Zaujímavé je hlavne meno slovenského úradníka Hamuljaka, s ktorým predtým Ottmayer zakladal už spomínaný *Spolok milovníkov reči a literatúry slovenskej*.⁴⁵

Ottmayerove politické prenasledovanie sa však neskončilo len prepustením. Noviny *Budapesti Hírlap* totiž 9. októbra 1853 svojich čitateľov informovali o tom, že cisársky a kráľovský vojenský súd odsúdil budínskeho advokáta Antona Ottmayera na tri mesiace väzenia za prechovávanie „revolučných a poburujúcich spisov“. Pre poľahčujúce okolnosti si trest nemusel odpykať v ťažkých okovách.⁴⁶

Ottmayerove podnikateľské aktivity v porevolučných rokoch

Po takejto opätovnej výstrahe si Ottmayer podľa všetkého neskôr už dal väčší pozor a venoval sa predovšetkým ekonomickým aktivitám, ktoré mali zabezpečiť jeho novú existenciu. Revolučné roky a následné represie mu určite kariérne nepomohli, preto asi aj začal podnikáť. Noviny *Budapesti Hírlap* z 11. júla 1857 pomerne podrobne informovali svojich čitateľov o jeho programe ako riaditeľa budapeštianskeho vodovodného ústavu s licenciou na zabezpečenie prísunu pitnej vody pre hlavné mesto. Autor tu spomínal svoj vynález, ktorý mal byť schopný priviesť vodu do všetkých peštianskych ulíc, a zároveň mal zabezpečiť vodu pre protipožiarne ciele, ďalej pre potreby verejných kúpeľov, priemyslu a nakoniec aj pre zavlažovanie.⁴⁷

Ottmayerovo podnikateľské memorandum potvrdil aj moderný odborný článok budapeštianskej archivárky Kláry Dóka, podľa ktorého sa peštianska mestská rada začala v roku 1856 po obnovení budínskych vodární zaujímať aj o vyriešenie problému prísunu vody do dynamicky sa rozvíjajúcej Pešti.⁴⁸ Vtedy ešte oba spomínané mestá existovali vedľa seba, ale právne oddelene. O vypracovanie prvého plánu požiadali mestské orgány predsedu Rakúskeho inžinierskeho spolku Ludwiga Förstera. Až po ňom predložil svoje horeuvedené memorandum penzionovaný univerzitný dekan Ottmayer, ktorý zároveň na tieto ciele inicioval aj založenie účastinnej spoločnosti. Išlo však v podstate o jeho individuálny podnik.⁴⁹

Obidve projekty navrhovali využitie vody z Dunaja a vybudovanie čistiaceho zariadenia. Hneď sa však nad týmto projektom nezačalo pracovať. Novú komisiu peštianska rada vymenovala až v roku 1862. Vtedy sa zrodili nové projekty a zvažovali sa dve alternatívy – výstavba vodovodu z verejných zdrojov alebo vo forme účastinnej spoločnosti. O Ottmayerovom projekte sa už nehovorilo. Samotný Ottmayer sa naposledy ešte v marci 1860 pokúsil presvedčiť mestské orgány o výhodách svojho a nevýhodách alternatívneho projektu. Vodu chcel priviesť do Pešti z Margitinho ostrova, lebo tamojšiu vodu by nemusel zvlášť čistiť. Na ostrove nebolo totiž veľa ľudí, domov a kanálov, čiže voda tam bola

⁴⁵ *Budapesti Hírlap (Budapeštiansky spravodaj)*, 1853, č. 238, 9. október, s. 1 – 2.

⁴⁶ Dokumentácia k druhému rozsudku vo veci Antona Ottmayera (1853) sa nachádza Vojenskom archíve Vojenského ústavu a múzea Ministerstva obrany v Budapešti, pod značkou: HM HIM HL IV. 7. Pesti cs. kir. hadbírószág 1849-2/359., ill. 1853-8/26.

⁴⁷ *Budapesti Hírlap (Budapeštiansky spravodaj)*, 1857, č. 156, 11. júl, s. 2 – 3.

⁴⁸ DÓKA, K. A pesti vízvezeték tervei (Plány peštianskeho vodovodu). 1857 – 1868. *Technikatörténeti Szemle (Prehľad histórie techniky)*, 1975 – 1976, č. 8, s. 21.

⁴⁹ *Tamže*, s. 21 – 23.

čistejšia. Vodu chcel nadniesť do výšky a takto ju distribuovať do Pešti.⁵⁰ Svoje podnikateľské plány a vodovodné nápady si Ottmayer dokonca nechal patentovať.⁵¹

Nakoniec projektu „pomohla“ cholera z roku 1866, keď už sa výstavba mestských vodární a vodovodu nedala ďalej odkladať. Mesto zabezpečilo na projekt verejné zdroje, vybavilo aj pôžičku a nakoniec požiadalo skúseného britského inžiniera Williama Lindleyho o koordináciu prác na vybudovaním vodárne a vodovodu. V roku 1869 bola voda zavedená už do 136 peštianskych ulíc, ale priamo do domov bola voda zavedená ešte len vo výnimočných prípadoch. Jeden z prvých domácich vodovodov mal aj významný spisovateľ Mór Jókai. Lindley odišiel z Pešti v roku 1872 a vo svojej budovateľskej činnosti pokračoval v Nemecku a Rumunsku.⁵²

Neúspech Ottmayerových podnikateľských plánov ho pripravil o jeho dom. Novinové správy z roku 1858 sa totižto už týkali dražby jeho domu a záhrady v budínskej časti Kristínino mesto (adresa Krisztinaváros 356.). Exekúciu a dražbu nariadila 16. marca 1858 cisárska a kráľovská celoštátna súdna stolica na základe žiadosti dedičov Ignáca Schnürcha, ktorým išlo o navrátenie sumy 1500 forintov (zlatých). Nehnuteľnosť bola ohodnotená na 5414 zlatých, ale súd nariadil, že je ju možné v záujme vysporiadania pohľadávok predať aj pod cenu. O vypísaní dražby na 15. apríla 1858 informovali verejnosť noviny *Budapesti Hírlap* v časti o úradných oznamoch 27. marca 1858.⁵³ Správu zopakovali spomínané noviny aj o tri dni neskôr 30. marca 1858.⁵⁴

Dražba nakoniec prebehla, čo však konkrétne znamenala pre Ottmayera doteraz nie je známe. Zatiaľ posledné tlačové informácie o Ottmayerovi sa objavili v prvej polovici 60. rokov 19. storočia. Znovu išlo o súdne spory, resp. o daňové nedoplatky.⁵⁵ Relatívne starý, už 67-ročný Ottmayer sa teda pravdepodobne ani po vydražení domu a záhrady nedokázal dostať zo svojich finančných problémov, avšak o jeho ďalšom osude sa zatiaľ neobjavili nové správy.

Záver

Životné osudy a odborná dráha Antona Ottmayera dobre dokumentujú po všetkých stránkach turbulentné obdobie pred zrodom (zjednotením) modernej Budapešti v prvých dvoch tretinách 19. storočia. Literárne a slovenské organizačné aspekty jeho činnosti sú pomerne známe, ale doteraz sa menej vedelo o jeho konkrétnej kariére na právnickej fakulte Uhorskej kráľovskej vedeckej univerzity, ako vtedy nazývali budapeštiansku univerzitu. Ešte menej sa vedelo o jeho pohnutých osudoch po roku 1848, ktoré tiež plasticky dokumentujú komplikovanosť tej doby. Existenčné problémy Ottmayera spôsobili, že sa po roku 1850 publikačne (odborne aj beletristicky) úplne odmlčal. Svoje hviezdne obdobie (roky 1822 – 1848) mal totiž už za sebou. Naďalej je k dispozícii len málo dokumentov o jeho vtedajších budapeštianskych spoločenských aktivitách a v ich rámci aj o slovenských kontaktoch po revolúcii 1848/1849, ako aj po výkone trestu. V súdobej maďarskej tlači sa

⁵⁰ *Tamže*, s. 21 – 23.

⁵¹ Patent ja dodnes dostupný na webovej stránke maďarského úradu pre duševné vlastníctvo. Ide o nemecky písaný dokument: <https://tortenet.sztnh.gov.hu/getdata2f9c.html#83>.

⁵² DÓKA, *op. cit.*, s. 21 – 22.

⁵³ *Budapesti Hírlap (Budapeštiansky spravodaj)*, 1858, č. 70, 27. marec, s. 4 – 5.

⁵⁴ *Budapesti Hírlap (Budapeštiansky spravodaj)*, 1853, č. 72, 30. marec, s. 4 – 5.

⁵⁵ *Törvényeséki Csarnok (Sála súdnej stolice)*, 1863, roč. V, č. 19, 10. marec, s. 84.

spomínali hlavne Ottmayerove súdne spory a tresty. V rakúskej tlači sa jeho meno síce občas objavilo v súvislosti s patentovým konaním, ale po roku 1860 sa aj z nej stráca.

Vtedajšia doba a konkrétne spoločenské postavenie určite nenapomáhali udržiavaniu týchto vzťahov a kontaktov. Ottmayer – podobne ako iné prenasledované a čiastočne aj odborne deklasované osobnosti rozličných historických období – musel na staré kolená znovu začať budovať svoju existenciu. Logickým – a v jeho postavení asi aj jediným – východiskom z núdze bolo okrem advokácie podnikanie, ktoré sa mu však nevydarilo a to napriek tomu, že začal podnikáť v pomerne perspektívnej oblasti. V každom prípade ide teda o nešťastný až tragický životný osud človeka a právnik, ktorého zlomili práve revolučné udalosti a následné represie z polovice 19. storočia. Zároveň ide aj o literárne (beletristicky) aktívneho právnik, ktorý bol po dlhé roky integrovanou súčasťou slovenského literárneho a kultúrneho života. Ottmayerov život a dielo si preto určite zaslúži väčšiu pozornosť aj v budúcnosti.